

Ilgalaikių institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programų metinių ataskaitų pateikimo ir vertinimo tvarkos aprašo priedas

(Ilgalaikės institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programos vykdymo metinės ataskaitos pavyzdinė forma)

ILGALAIKĖS INSTITUCINĖS MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS (SOCIALINĖS, KULTŪRINĖS) PLĖTROS PROGRAMOS METINĖ ATASKAITA

Gauta Lietuvos mokslo taryboje

(Data – pildo Taryba)

Ataskaitos registracijos Nr.

(Pildo Taryba)

1. DUOMENYS APIE PROGRAMĄ

Programos pavadinimas	<i>Visuomenės struktūros, socialinė sąveika ir jos poveikis valstybės raidai (Naujieji laikai)</i>
Mokslo ir studijų institucija (programos vykdytoja)	Lietuvos istorijos institutas, Kražių g. 5, LT-01108, (85) 261 44 3, sekretoriatas@istorija.lt , kodas 111955361
Programos trukmė	2012–2016 m.
Laikotarpis, už kurį teikiama ataskaita	2015 m.
Programai skirti norminiai etatai	6,37 (lėšos- 58668,91 Eurais)

2. PROGRAMOS VYKDYTOJAI

Eil. Nr.	Mokslo laipsnis	Vardas, pavardė	Pareigos
Programos vadovas			
1.	Habil. dr.	Tamara Bairašauskaitė	Vyriausioji m. d. 1,0 et.
Kiti programos vykdytojai			
2.	Dr.	Reda Griškaitė	Vyresnioji m. d. 1,0 et.
3.	Dr.	Olga Mastianica	Jaunesnioji m. d. 1,0 et.
4.	Habil. dr.	Aldona Prašmantaitė	Vyresnioji m. d. 1,0 et.
5.	Dr.	Jolita Sarcevičienė	Mokslo darb. 1,0 et.
6.	Dr.	Gintautas Sliesoriūnas	Mokslo darb. 0,75 et.
7.	Dr.	Darius Vilimas	Mokslo darb. 1,0 et.
8.	Dr.	Vilma Žaltauskaitė	Mokslo darb. 1,0 et.

3. ATLIKTI DARBAI IR PROGRAMOS REZULTATAI

2015 m. aštuoni mokslininkai tęsė Lietuvos visuomenės socialinės struktūros tyrimus, gvildeno daugialypę įvairovę, kaitą, raišką, įtaką visuomenės ir valstybės raidai Naujaisiais laikais (XVI a.–XX a. pr.). Išsikelti uždaviniai vykdyti laikantis chronologinio ir teminio principo, taip, kaip

buvo planuota. Pagrindinis dėmesys buvo skiriamas istorijos šaltinių paieškai Lenkijos ir Lietuvos archyvuose, bibliotekų rankraščių skyriuose, šaltinių analizei ir interpretacijai. Tyrimų rezultatai pateikti straipsniuose, konferencijų pranešimuose, rašomų monografijų skyriuose.

Darius Vilimas (1,0 etatas), tema „Bajoras LDK paviėtų žemės teismuose XVI a. II pusėje (1566–1600 m.)“. 2015 m. intensyviai dirbta prie žemės teismo knygų masyvo, daugiausia – VUB Rankraščių skyriuje. Pagrindinis dėmesys skirtas XVI a. pabaigos teismo proceso ir teismo notarinių funkcijų analizei.

Parašė ir įteikė spaudai du planuotus straipsnius:

1. Procesualinio ir notarinio LDK paviėtų žemės teismų knygų komponentų apibendrinimas, 1,5 aut. l., *Lituanistica*.
2. LDK paviėtų žemės teismų notarinis aspektas, 1,5 aut. l., *Lituanistica*.

Gintautas Sliesoriūnas (0,75 etato), tema „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų grupuočių kovos XVII ir XVIII amžių sandūroje“. LMAVB Rankraščių ir Retų spaudinių skyriuje, LVIA rinko istorinę medžiagą, būtiną individualios užduoties įgyvendinimui. Surinko vertingos korespondencijos, seimelių nutarimų, bajorų konfederacijų dokumentų ir kitos medžiagos apie Vidaus karą Lietuvoje (1697–1702). Vykde planuojamos monografijos – „Vidaus karas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje 1696/7–1702 m.“ parengiamuosius darbus. Parašė planuotus monografijos skyrius (6 aut. l.). Parašė ir įteikė spaudai straipsnį, kuris tais pačiais metais buvo išspausdintas (taip pat žr.: Ataskaitos p. 4):

3. Oginskių kova dėl lyderystės Lietuvos respublikonų judėjimui XVII a. pab.–XVIII a. pr., *Kunigaikščiai Oginskiai Lietuvos istorijoje. Kultūrinės veiklos pėdsakais*, t. 2, sud. R. Šmigelskytė-Stukienė, Vilnius: LII leidykla, 2015, p. 62–86 (1,46 aut. l.). ISBN 978-609-8183-01-6.

Jolita Sarcevičienė (1,0 etatas), tema „Lietuvos valstiečių šeimos struktūra XVIII a.: tarp Rytų ir Vakarų“. 2015 m. rinko medžiagą Lietuvos archyvuose apie valstiečių šeimas parapijų metrikų knygose, Šiaulių ir Bresto ekonomijų valstiečių šeimų ir namų ūkių struktūrą. Pagrindinį dėmesį skyrė valstiečių šeimų sudėties rekonstrukcijai (130 iš 500 planuojamųjų); skaitmenino Šiaulių ir Bresto ekonomijų inventorių medžiagą SPSS programoje; analizavo literatūrą apie Rytų šeimos modelį, reikalingą palyginamajai minėtų ekonomijų šeimų ir namų ūkių struktūrų analizei. Padarė preliminarias išvadas, kad nagrinėjamame areale kad ir esant labai panašiai ekonominei sanklodai, prievolių sistemai ir pan., namų ūkių skirtumai labai ženklūs: skiriasi namų ūkių dydis ir struktūra. Šiaulių ekonomijoje dominuoja branduolio šeima, susidedanti iš tėvų ir vaikų (61 proc.), o sudėtinės šeimos, kuriose gyvena kelios sutuoktinių poros yra gana retos (12 proc.). Tuo tarpu Bresto ekonomijoje sudėtinės ir išplėstinės šeimos (pastarosiose su sutuoktinių pora paprastai dar gyvena įvairūs giminaičiai: broliai/seserys, dėdės/tetos, ir pan.) sudaro 71 proc. Branduolio šeimos čia gana negausios – 29 proc.

Parengė planuotos monografijos skyrių. Parengė ir įteikė spaudai straipsnį:

4. Kur baigiasi Vakarai ir prasideda Rytai? Šiaulių ir Bresto ekonomijų valstiečių šeima XVIII a. antrojoje pusėje, 1 aut. l., *Lietuvos istorijos metraštis*.

Tamara Bairašauskaitė (1,0 etatas), tema „Bajorų žemvaldžių nuosmukis ir išlikimas: tapatybės krizė (1863–1914 m.)“. Rinko medžiagą LVIA, pagrindinį dėmesį skyrė dvarų

administravimo, ūkio ekonomikos pobaudžiaviniu laikotarpiu klausimams. Nagrinėjo klausimus, susijusius su bajorų valstybės tarnybos draudimu ir šio draudimo panaikinimu. Taip pat rinko medžiagą Lenkijos Nacionalinės bibliotekos Varšuvoje Rankraščių ir mikrofilmų skyriuose. Varšuvoje dirbo 2015 m. balandžio 7–16 d. pagal LII ir Lenkijos MA Mokslo istorijos instituto ekvivalentinių mokslinių mainų programą. Parašė ir įteikė du straipsnius:

5. Lietuvos bajorų tarnybos kritiniai slenksčiai: modernusis Rusijos imperijos laikotarpis, 1,5 aut. l., *Lietuvos istorijos metraštis*.
6. Bajorų žemvaldžių ekonominės minties trajektorijos: Antano Medekšos (1844–1912) rankraštis apie kreditą Rusijos imperijoje, 1,2 aut. l., bus teikiama *Archivum Lituanicum* arba *Lietuvos istorijos studijos*.
7. Sudarė ir išleido straipsnių rinkinį (ilgalaikės programos rėmuose): *Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках*, сборник научных статей подготовленных на основе докладов участников международной конференции состоящей в Институте истории Литвы 8–9 октября 2014 г., составитель Тамара Байрашаускайте = *Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku*, zbiór artykułów na podstawie referatów wygłoszonych na międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut Historii Litwy 8–9 października 2014 roku, pod redakcją Tamary Bairašauskaitė, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2015, ISBN 978-609-8183-05-4, 411 c.

Aldona Prašmantaitė (1,0 etatas), tema „Lietuvos Romos katalikų dvasininkijos hierarchijos socialinė raida XIX a.: Vilniaus vyskupija“. Ataskaitiniais metais archyvinis duomenis vykdomai temai rinkti LVIA bei LMAVB, NMB ir VUB Rankraščių skyriuose. Istoriografinė medžiaga - LMAVB, VUB ir NMB. Sudarytas laikinųjų kanauninkų vardinis XIX a. 2-3 dešimtmetyje sąrašas, tęstas tikrųjų kanauninkų preliminarinis vardinis sąrašas (iki XIX a. 8 dešimt., tikslintas pernai metais sudarytasis (iki XIX a. vid.).

Parašė ir įteikė tris planuotus straipsnius:

8. Vilniaus (arki)katedros kapitulos narių insignijos: distinktorijų raidos štrichai, 1,8 aut. l., *Lietuvos istorijos metraštis*.
9. Vilniaus vyskupijos katedros kapitulos laikinieji kanauninkai XIX a., 1,3 aut. l., *Bažnyčios istorijos studijos*
10. Vilniaus vyskupijos vyskupų ir katedros prelatų nominacijos bruožai (XVIII a. pab. – XIX a. 7 dešimtmetis), 1,5 aut. l., straipsnių rinkinys „Katalikų bažnyčios istorija Rusijos imperijoje“, leidžia Katalikų universitetas Liubline (rusų kalba).

Vilma Žaltauskaitė (1,0 etatas), tema „Katalikų dvasininkas XIX a. II pusės – XX a. pradžios Lietuvos visuomenėje. Socialinis portretas“. Rinko medžiagą LVIA, LMAVB RS, VUB RS, Kauno arkivyskupijos kurijos archyve, Kauno seminarijos bibliotekoje; Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje Kaune rinko ikonografinę medžiagą. Dalyvaudama konferencijoje Olshtyne (2015 11 18–22) dirbo Metropolinės aukštosios seminarijos bibliotekoje, rinko medžiagą, padedančią rekonstruoti Romos katalikų dvasininko sielovadinės ir ganytojiškos veiklos sampratą pagal Tridento bažnytinio suvažiavimo nuostatas ir I-ąjį Vatikano Susirinkimą. Analizavo jėzuitiškos dvasingumo tradicijos dvasininkų rengimo institucijose raišką. Taip pat analizavo, kaip pasaulietinė valdžia reglamentavo dvasininkų rengimą ir kaip ji veikė dvasininko

tapatybės formavimą. Parengė ir įteikė spaudai 2 straipsnius, abu straipsniai išspausdinti tais pačiais metais (taip pat žr.: Ataskaitos p. 4):

11. Elementy dyscypliny duchowości jezuickiej w regułach instytucji wychowujących duchownych w XIX wieku (Wilno – Petersburg, Wornie – Kowno), *Cor dioecesis. 450 lat Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum“ (1565–2015)*, red. A. Kopiczko, P. Rabczyński, Olsztyn, 2015, s. 329–341 (1,1 aut. l.), ISBN 978-83-938820-3-8.
12. Mokytojo tarnyba Romos katalikų dvasinėse seminarijose, *Kintančios Lietuvos visuomenė: struktūros, veikėjai, idėjos*, Mokslinių straipsnių rinkinys, skirtas prof. habil. dr. Tamaros Bairašauskaitės 65-mečio sukakčiai, sud. O. Mastianica, V. Pugačiauskas, V. Žaltauskaitė, Vilnius: LII leidykla, 2015, p. 310–319 (0,85 aut. l.), ISBN 978-609-8183-02-3.

Reda Griškaitė (1,0 etatas), tema „Lietuvos provincijos intelektualų grupės formavimasis ir raida XIX a. pr. – XIX a. 7 deš.“ Daugiausia dėmesio skirta XIX a. bajorų giminių ir asmeniniams fondams, milžinišką leidėjų Zavadzkių fondo (LVIA) korespondencijai, kuri labiau negu kuris kitas šaltinis pateikia intelektualinių bajorijos aspiracijų panoramą. Pavyko ženkliai papildyti intelektualinį darbą dirbusios Lietuvos provincijos bajorijos (taip pat ir moterų) sąrašą. Itin svarbi medžiaga rasta gana mažai tyrėjų dėmesio sulaukusiame Lopacinskių giminės fonde, kuriame ypač išsiskiria literatūrinių kūrinių kolekcija. LVIA buvo peržiūrėta unikali Šiaurių ir Paluknio dvarų dokumentacija. LMAVB RS ir VUB RS buvo išigilinta į Volfgangų, Sniadeckių, Narbutų ir Malinovskių asmeninius ir šeimų fondus, ypač daug dėmesio skiriant tų šeimų moterų korespondencijai. Greta buvo gilintasi į XIX amžiaus pirmosios pusės mokslinę, grožinę ir ūkinę bajorų dvarininkų rašytą literatūrą, ieškoti pirminiai rankraštiniai kūrinių variantai. Visai atskira tyrimo sritis buvo ikonografinės medžiagos, kuri taip pat laikyta svarbiu tyrimo šaltiniu, paieškos. Ypač daug vertingos medžiagos rasta Lietuvos nacionaliniame muziejuje, Lietuvos dailės muziejuje ir Kultūros paveldo departamento prie Lietuvos kultūros ministerijos bibliotekoje.

Parašė 2 planuotus ir 1 neplanuotą straipsnius:

13. Nuo botanikos iki istorijos: Paluknio dvaro literatė Aleksandra Volfgangaitė (Aleksandra Wolfgang, 1805–1861). 2,0 aut. l., bus teikiama *Archivum Lithuanicum*
14. „Kasdienybė kaip provincijos intelektualų grupės raiškos ženklas (Šiaurių dvaro savininko Teodoro Narbuto pavyzdys)“, 2,0 aut. l., bus teikiama *Lietuvos istorijos metraštis*
15. Intelektinė Jašiūnų dvaro istorija: Balinskiai ir Sniadeckiai, *Jašiūnų dvaras – kultūros židinys*, sudarytoja Aurelija Arlauskienė, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 10–85 (3,08 aut. l.). ISBN 978-609-459-599-8. (yra maketas, bus paskelbta 2016 m.) (3,08 aut. l.)

Olga Mastianica (1,0 etatas), tema „Profesija – modernėjančios visuomenės socialinis žymuo (XIX a. pab. – XX a. pr.)“. Ataskaitiniu laikotarpiu buvo nagrinėjama 1905–1914 m. periodinė spauda lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis, LVIA ir LMAVB Rankraščių ir retų spaudinių skyriuje tirtos profesinių mokyklų veiklos ataskaitos, Rusijos valdžios potvarkiai, reglamentavę profesinį švietimą. Pagrindinis dėmesys sutelktas į mažai tirtas profesinio švietimo problemas: profesinių

mokyklų mokinių socialinę kilmę, atskirų socialinių grupių požiūrį į profesinį lavinimą XX a. pr., visuomeninių organizacijų indėlį į profesionalizaciją po 1905 m., periodinės spaudos vaidmenį profesinio orientavimo srityje, satyrinėje spaudoje formuojamą gydytojo ir teisininko įvaizdžius.

Parengė ir įteikė spaudai du straipsnius:

16. Profesinis lavinimas Lietuvoje XX a. pradžioje: tarp visuomenės poreikių ir žmogaus galimybių, 1,2 aut. l., *Lituanistica*.
17. Gydytojo įvaizdis Vilniaus satyrinėje spaudoje XX a. pradžioje, 0,5 aut. l. *Medicinos teorija ir praktika*, 2016, t. 22.

4. PUBLIKUOTI MOKSLINIŲ TYRIMŲ REZULTATAI

1. Bairašauskaitė, T. Kova dėl žemės: dvaro ir laisvųjų žmonių santykiai sprendžiant žemės nuosavybės klausimą XIX a. II pusėje, *Lituanistica*, 2015. T. 61. Nr. 1 (99), p. 1–21. ISSN 0235–716X. www.lmaleidykla.lt/ojs/index.php/lituanistica
2. Bairašauskaitė, T. Dvaro, sentikių ir „amžinųjų činšininkų“ santykiai žemės dalybose XIX a. II pusėje, *Lituanistica*, 2015. T. 61. Nr. 2 (100), p. 87–101. ISSN 0235–716X. www.lmaleidykla.lt/ojs/index.php/lituanistica
3. Bairašauskaitė, T. Во имя спасения дворянского сословия? Создание родовых союзов в конце XIX – начале XX века, *Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках = Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku*: сборник научных статей подготовлен на основе докладов участников международной конференции, состоявшейся в Институте истории Литвы 8–9 октября 2014 г., составитель Т. Байрашаускайте, Vilnius: LII leidykla, 2015, с. 176–193, ISBN 978-609-8183-05-4.
4. Griškaitė, R. Интеллектуальные устремления литовского помещичьего дворянства в первой половине XIX века: историографический контекст и новые аспекты исследования, *Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках = Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku*: сборник научных статей подготовлен на основе докладов участников международной конференции, состоявшейся в Институте истории Литвы 8–9 октября 2014 г., составитель Т. Байрашаускайте, Vilnius: LII leidykla, 2015, с. 289–309, ISBN 978-609-8183-05-4.
5. Mastianica, O. Lietuvos visuomenės profesionalėjimo kryptys (pagal 1897 m. Rusijos imperijos visuotinę gyventojų surašymą), *Lituanistica*, 2014, T. 60, nr. 4 (98), p. 225–237, ISSN 0235–716X. www.lmaleidykla.lt/ojs/index.php/lituanistica. [vėluojanti, 2014 m. ataskaitoje nepateikta].
6. Mastianica, O. Профессия и ремесло: трансформация понятий и их применение в описании изменений социальной структуры общества XIX века, *Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках = Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku*: сборник научных статей

подготовлен на основе докладов участников международной конференции, состоявшейся в Институте истории Литвы 8–9 октября 2014 г., составитель Т. Байрашаускайте, Vilnius: LII leidykla, 2015, с. 384–400, ISBN 978-609-8183-05-4.

7. Mastianica, O. Apie pirmąsias mokytojas. Pedagogių rengimo pradžia Lietuvoje, *Kintančios Lietuvos visuomenė: struktūros, veikėjai, idėjos*. Mokslinių straipsnių rinkinys, skirtas prof. habil. dr. Tamaros Bairašauskaitės 65-mečio sukakčiai, sud. O. Mastianica, V. Pugačiauskas, V. Žaltauskaitė, Vilnius: LII leidykla, 2015, p. 320–331, ISBN 978-609-8183-02-3.
8. Prašmantaitė, A. Prałaci kapituły katedry wileńskiej w pierwszej połowie XIX wieku, *Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках = Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku*: сборник научных статей подготовлен на основе докладов участников международной конференции, состоявшейся в Институте истории Литвы 8–9 октября 2014 г., составитель Т. Байрашаускайте, Vilnius: LII leidykla, 2015, с. 87–103, ISBN 978-609-8183-05-4.
9. Sarcevičienė, J. Tėvai, vaikai ir edukacija namuose XVIII a. II pusėje, *XVIII amžiaus studijos, 2: Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė. Valstybė. Kultūra. Edukacija*, sud. R. Šmigelskytė-Stukienė, Vilnius: LII leidykla, 2015, p. 148-171. ISBN 978-9955-847-94-6.
10. Sarcevičienė, J. Cykle życia jednostki i rodziny: na przykładzie chłopów litewskich w XVIII wieku, *Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках = Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku*: сборник научных статей подготовлен на основе докладов участников международной конференции, состоявшейся в Институте истории Литвы 8–9 октября 2014 г., составитель Т. Байрашаускайте, Vilnius: LII leidykla, 2015, с. 49–66, ISBN 978-609-8183-05-4.
11. Sliesoriūnas, G. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų grupuotės ir rokošas po Augusto Stipriojo elekcijos (1697–1698), *Lietuva – Lenkija – Švedija: Europos dinastinės jungtys ir istoriniai-kultūriniai ryšiai / Lithuania – Poland – Sweden: European Dynastic Unions and Historical-Cultural Ties*, sud. E. Saviščevas, M. Uzorka, 2014, Vilnius: Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, p. 568–579, ISSN 2351-7107; ISBN 978-609-8061-31-4, [vėluojanti, 2014 m. ataskaitoje nepateikta].
12. Sliesoriūnas, G. Oginskių kova dėl lyderystės Lietuvos respublikonų judėjimui XVII a. pab.–XVIII a. pr., *Kunigaikščiai Oginskiai Lietuvos istorijoje. Kultūrinės veiklos pėdsakais*, t. 2, sud. R. Šmigelskytė-Stukienė, Vilnius: LII leidykla, 2015, p. 62–86, ISBN 978-609-8183-01-6.
13. Sliesoriūnas, G. Apogeu wojny domowej i wprowadzenie konfederackiej formy rządów w Wielkim Księstwie Litewskim (1700–1703), *Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках = Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku*: сборник научных статей подготовлен на основе докладов участников международной конференции, состоявшейся в Институте истории Литвы 8–9 октября 2014 г., составитель Т. Байрашаускайте, Vilnius: LII leidykla, 2015, с. 122–136, ISBN 978-609-8183-05-4.

14. Vilimas, D. Шляхта и торговля. Несколько эпизодов из книг Ковенского земского суда XVI века, *Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках = Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku*: сборник научных статей подготовлен на основе докладов участников международной конференции, состоявшейся в Институте истории Литвы 8–9 октября 2014 г., составитель Т. Байрашаускайте, Vilnius: LII leidykla, 2015, с. 258–273, ISBN 978-609-8183-05-4.
15. Žaltauskaitė, V. Elementy dyscypliny duchowości jezuickiej w regułach instytucji wychowujących duchownych w XIX wieku (Wilno – Petersburg, Wornie – Kowno), *Cor dioecesis. 450 lat Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum“ (1565–2015)*, red. A. Kopiczko, P. Rabczyński, Olsztyn, 2015, s. 329–341, ISBN 978-83-938820-3-8.
16. Žaltauskaitė, V. Mokytojo tarnyba Romos katalikų dvasinėse seminarijose, *Kintančios Lietuvos visuomenė: struktūros, veikėjai, idėjos*, Mokslinių straipsnių rinkinys, skirtas prof. habil. dr. Tamaros Bairašauskaitės 65-mečio sukakčiai, sud. O. Mastianica, V. Pugačiauskas, V. Žaltauskaitė, Vilnius: LII leidykla, 2015, p. 310–319, ISBN 978-609-8183-02-3.
17. Žaltauskaitė, V. Контроль над мобильностью римско-католического духовенства в Самогитской (Тельшевской) и Виленской епархиях (после восстания 1863–1864 гг. до начала XX в.), *Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках = Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku*: сборник научных статей подготовлен на основе докладов участников международной конференции, состоявшейся в Институте истории Литвы 8–9 октября 2014 г., составитель Т. Байрашаускайте, Vilnius: LII leidykla, 2015, с. 258–273, ISBN 978-609-8183-05-4.
18. Žaltauskaitė, V. *Litvomanų kartos gimimas: sociokultūrinės laikysenos formavimo(si) erdvė Žemaičių (Telšių) seminarijoje Kaune, Kalbos istorijos ir dialektologijos problemos 4*, sud. V. Meiliūnaitė, V. Ragaišienė, Vilnius, 2015, p. 41–84, ISBN 978-609-411-163-1

5. REZULTATŲ SKLAIDA

Programos vykdytojai tyrimų rezultatus viešino mokslinėse konferencijose, seminare, mokslo populiarinimo leidiniuose, viešose paskaitose, masinės informacijos priemonėse (spauda, radijas, internetas):

I. Tarptautinės mokslinės konferencijos

1. Sliesoriūnas, G. Tarptautinė mokslinėje konferencija „Kunigaikščiai Radvilos. Garsiausia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų giminė“, Vilnius, 2015 m. lapkričio 12–14 d., rengėjai: NM LDKVR, VU IF, LII, pranešimas „Ginčai dėl Biržų Radvilų valdų palikimo ir archyvo (XVII a. pab.–XVIII a. pr.)“, (18 dalyvių iš Baltarusijos, Lenkijos, Lietuvos, Jungtinės Karalystės).

http://media.valdovurumai.lt/m/files/Radvilu%20konferencijos%20programa_NAUJ_A.pdf

2. Sliesoriūnas, G. Tarptautinė mokslinė konferencija „Wokół układu kiejdańskiego 1655 roku. Rzeczpospolita Obojga Narodów w dobie potopu”, Čenstakava (Lenkija), 2015 m. gruodžio 3– 6 d., rengėjai: Stowarzyszenie Potomków Sejmu Wielkiego, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, Instytut Historii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Klasztor OO. Paulinów na Jasnej Górze, pranešimas „1655 m. Kėdainių sutarties vertinimai lietuvių istoriografijoje“, (33 dalyviai iš Austrijos, Didžiosios Britanijos, JAV, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Rusijos, Švedijos, Ukrainos, Vengrijos).
<http://www.ihpan.edu.pl/attachments/article/1882/Kiejdany-zaproszenie.pdf>
3. Vilimas, D. Tarptautinė mokslinė konferencija „W kręgu lokalnych spraw i problemów. Życie polityczne prowincji szlacheckiej w Koronie i Wielkim Księstwie Litewskim w XVI–XVIII w. – różnice i podobieństwa”, Varšuva, 2015 m. birželio 9–10 d., rengėjai: Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, LII, Baltarusijos nacionalinės mokslo akademijos istorijos institutas, pranešimas „Codziennosc sądu ziemskiego kowieńskiego (ostatnia dekada XVI wieku)“, (18 dalyvių iš Baltarusijos, Lenkijos ir Lietuvos). http://www.istorija.lt/wp-content/uploads/2015/06/Konferencijos_programa_2015_06_9-10d..pdf
4. Vilimas, D. II konferencija polsko-litewska w Krakowie „Parlamentaryzm Korony i Litwy (XV–XVIII wiek)“, Krokuva, 2015 m. spalio 23–24 d., rengėjai: Polska Akademia Umiejętności, LII, pranešimas „Klany rodzinne w sądach ziemskich WKL (koniec XVI– połowa XVII w.)“, (20 dalyvių iš Lenkijos, Lietuvos, Ukrainos).
http://pau.krakow.pl/zaproszenia/2015/23_24_X_2015_Parlamentaryzm_zapr.pdf

II. Kitos konferencijos

5. Sarcevičienė, J. XXII folkloro konferencija „Šeima lietuvių kultūroje“, skirta Lietuvių tautosakos archyvo, 1935 m. įkurto Kaune ir šiuo metu saugomo LLTI, 80-mečiui, Vilnius, 2015 m. spalio 22–23 d., rengėjas LLTI, pranešimas „Meilė ir draugystė XVII a. šeimoje“, (16 dalyvių).
http://www.llti.lt/failai/XXII%20folkloro%20konf_programa1.pdf
6. Žaltauskaitė, V. Mokslo kongresas „Cor dioecesis. 450 lat Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum“ (1565–2015)“, Olštynas (Lenkija), 2015 m. lapkričio 19 – 21 d., rengėjais Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum“, pranešimas „Elementy dyscypliny duchowości jezuickiej w regułach instytucji wychowujących duchownych w XIX wieku (Wilno – Petersburg, Wornie – Kowno) = Jėzuitų dvasinės disciplinos elementai XIX a. dvasininkų rengimo institucijų regulose (Vilnius – Sankt Peterburgas, Varniai – Kaunas)“, (30 dalyvių iš Lenkijos, 1 iš Lietuvos).
<http://hosianum.edu.pl/kongres/program.pdf>

III. Seminaras

7. Sarcevičienė, J. Prigimtinės kultūros seminaras IX „Bendrystė: prigimtis, pavidalai, galia“, Rumšiškės, 2015 m. birželio 26–29 d., rengėjas Prigimtinės kultūros institutas, pranešimas „Lietuvos valstiečių šeima tarp Rytų ir Vakarų: modeliai, struktūros, kontekstai“ (22 dalyviai, Lietuva). <http://prigimtine.lt/lt/seminarai/ix-seminaras/programa/>

IV. Šviečiamoji ir mokslo sklaidos veikla

8. Griškaitė, R. Radijo laida „Ką man skaityti“; 2015 m. sausio 15 d., LRT, Konstantino Tiškevičiaus knygos „Neris ir jos krantai“ antros laidos (Vilnius: Mintis, 2013) lietuvių kalba pristatymas.
9. Griškaitė, R. Rec: Książka dla koneserów historii Litwy XIX wieku, *Kintančios Lietuvos visuomenė: struktūros, veikėjai, idėjos*, mokslinių straipsnių rinkinys, skirtas prof. habil. dr. Tamaros Bairašauskaitės 65-mečio sukakčiai, sudarytojai Olga Mastianica, Virgilijus Pugačiauskas, Vilma Žaltauskaitė, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2015, p. 25–31. ISBN 978-609-8183-02-3.
10. Mastianica, O. Amatų ir namų ūkio mokyklos XIX amžiuje, *Prie stalo visa Lietuva. Mityba ir maisto kultūra nuo seniausiųjų laikų iki šių dienų*, Kaunas: Terra Publica, 2015, p. 108–112, ISBN 978-609-8090-89-5
11. Mastianica, O. Straipsniai: Žydų mergaičių mokyklos Vilniuje XIX amžiuje; Žydų mergaičių mokyklos Vilniuje 1905–1914 m.; Žydų mergaičių pradinės mokyklos ir vakariniai moterų kursai, *Virtualusis Vilniaus muziejus, Žydų kultūros ir informacijos centras*, <http://www.jewishcenter.lt/vvm/new-page/>
12. Mastianica, O. Vieša paskaita „Žydžių išsilavinimas Vilniuje XX a. pradžioje“, 2015 m. sausio 25 d., Vilniaus valstybinis Gaono muziejus.
13. Mastianica, O. Parodos „Žydų mergaičių mokyklų baigimo atestatai (XX a. pradžia)“, rengėja, paroda atidaryta 2015 m. spalio 19 d. Žydų kultūros ir informacijos centre.
14. Mastianica, O. Parodos „Žydų mergaičių mokyklų baigimo atestatai (XX a. pradžia). „Nojaus Funto progimnazija“ rengėja, paroda atidaryta 2015 m. lapkričio 11 d. Žydų kultūros ir informacijos centre.
15. Mastianica, O. Informacija apie ilgalaikės programos konferenciją: Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX w., *Biuletyn Historii Pogranicza*, nr 14, 2014, nr. 14, s. 122–124. ISSN 1641-0033 [vėluojanti, 2014 m. ataskaitoje nepateikta].
16. Mastianica, O. Dalyvavo mokslo populiarinimo laidoje „Istorijos detektyvai“, 2015 m. lapkričio 11 d. ir gruodžio 20 d., LRT televizija, <http://www.lrt.lt/mediateka/irasai#/program/1889/limit/16>
17. Sliesoriūnas, G. Dalyvavo mokslo populiarinimo laidoje „Istorijos detektyvai“, 2015 m. lapkričio 1 d. LRT televizija, <http://www.lrt.lt/mediateka/irasai#/program/1889/limit/16>

18. Žaltauskaitė V., Informacija apie tarptautinę konferenciją: Tarptautinė mokslinė konferencija „Socialinės grupės ir jų poveikis visuomenės raidai XVI–XIX a.“ Vilnius, 2014 m. spalio 8–9 d., *Lietuvos istorijos metraštis*, 2014/2, Vilnius: LII leidykla, 2015, p. 226–230, ISSN 0202-3342.

6. PASTABOS APIE PROGRAMOS VYKDYMO EIGĄ

2015 m. programos vykdytojai laikėsi pirminio plano, atliko planuotas 2015 m. užduotis, tačiau jos įgyvendinimą objektyviai veikia problemos, neišspręstos per visą ilgalaikės programos vykdymą:

1. Istorijos šaltinių tyrimas ir darbas archyvuose. Kaip ir ankščiau liko neišspręstas darbo užsienio archyvuose klausimas. 2015 m. visa grupė praktiškai dirbo tik Lietuvos archyvuose – Vilniuje ir Kaune. Jau šiandien galima prognozuoti, kad baigiantis programai trūks duomenų vardiniam Vilniaus vyskupijos XIX a. I pusės katedros kapitulos kanauninkų sąrašui, taip pat planotai monografijai, nes tyrėja (A. Prašmantaitė) per 4 programos vykdymo metus neturėjo galimybės dirbti Rusijos valstybiniame istorijos archyve Sankt Peterburge, kuriame saugoma svarbi tyrimui atlikti medžiaga.
2. Tyrimų rezultatų publikacija ir sklaida 2015 m. buvo itin lokalizuota. Dauguma programos vykdytojų straipsnių buvo paskelbta LII leidiniuose (63,1 % visų paskelbtų straipsnių) arba Lietuvos periodiniuose mokslo leidiniuose. Tik vienas straipsnis paskelbtas Lenkijoje (V. Žaltauskaitė). Lietuvos moksliniai periodiniai leidiniai yra perpildyti vietine produkcija. Tarkim, tarp humanitarų populiarėjanti „Lituanistica“ (per metus laiku išeina 4 jos numeriai) nebepajėgia tais pačiais metais išspausdinti visų teikiamų straipsnių, jų publikacija nusikelia į kitus metus (pvz., D. Vilimo, O. Mastianicos straipsniai).
3. Ilgalaikės programos eigai, kaip ir ankstesniais metais, daro įtaką dalies jos vykdytojų dalyvavimas LMT finansuojamuose ar tarptautiniuose projektuose, šių tyrimų rezultatai natūraliai skelbiami užsienio mokslo leidiniuose. Įsipareigojimai ir krūviai programoje dėl to nekinta, jie paskirstyti pagal užimamą etatą ir pareigybę, tačiau veiklų gausa trukdo išlaikyti tyrimų ir gautų rezultatų viešinimo ritmą, galiausiai, siekti tyrimų sklaidos tarptautiškumo. Lietuvoje straipsniai paskelbiami greičiau, nei užsienyje, todėl programos vykdytojai, norėdami laiku įvykdyti prisiimtus įsipareigojimus, teikia pirmenybę vietinei sklaidai.

Santrumpos:

LII – Lietuvos istorijos institutas

LDK – Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė

LLTI – Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

LMAVB – Lietuvos Mokslo akademijos Vrublevskių biblioteka

LMT – Lietuvos mokslo taryba

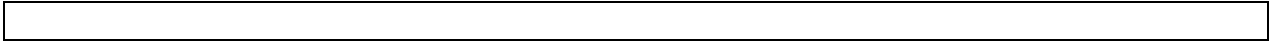
LRT – Lietuvos radijas ir televizija

LVIA – Lietuvos valstybės istorijos archyvas

NMB – Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

NM LDKVR – Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai

VUB – Vilniaus universiteto biblioteka

Programą vykdančios institucijos vadovas _____
(parašas)

Rimantas Miknys
(vardas, pavardė)

_____